

Zarządzanie ryzykiem reputacyjnym – problemy definicji i pomiaru

Nadesłany: 04.10.16 | Zaakceptowany do druku: 06.02.17

Ewa Miklaszewska*, **Krzysztof Kil****

Zainteresowanie ryzykiem reputacyjnym jest problemem stosunkowo nowym, gdyż ryzyko to nie było początkowo ujęte w regulacjach bankowych. Dopiero okres po kryzysie 2008 r. przyniósł wzrost zainteresowania tym ryzykiem. Celem artykułu jest więc prześledzenie źródeł i konsekwencji problemów związanych z ryzykiem reputacyjnym, szczególnie w kontekście drastycznego spadku zaufania do banków na rynku globalnym w okresie pokryzysowym. Artykuł koncentruje się na analizie różnic w definiowaniu tego pojęcia i problemów metodologicznych z jego pomiarem. W części empirycznej artykuł przedstawia propozycję pomiaru ryzyka reputacyjnego dla banków giełdowych Europy Środkowo-Wschodniej na podstawie samodzielnie skonstruowanego indeksu opartego na perspektywie ważnych interesariuszy. Do badania wykorzystano model panelowy, który analizuje wpływ indeksu na kompleksową ocenę banków giełdowych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Słowa kluczowe: ryzyko reputacyjne, indeks reputacyjny, zarządzanie ryzykiem.

Management of Reputational Risk: Problems with Definition and Measurement

Submitted: 04.10.16 | Accepted: 06.02.17

Reputational risk is a relatively new concept, as it was not initially included in banking regulations. Only the post-crisis period brought about an increased interest in this type of risk. The purpose of this article is therefore to trace the sources and the consequences of reputational risk, in the context of the post-crisis drop in confidence in the banking sector. The paper focuses on the differences in the definition of the term and on methodological problems with its measurement. The empirical part proposes a new approach to measuring the reputational risk, on the basis of the reputational index constructed from the perspective of important stakeholders. The panel models analyze the impact of the index on bank performance in CEE.

Keywords: reputational risk, reputational index, risk management.

JEL: G21

* **Ewa Miklaszewska** – prof. UEK, dr hab., Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Katedra Bankowości.

** **Krzysztof Kil** – mgr, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Katedra Bankowości.

Adres do korespondencji: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Katedra Bankowości, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków; e-mail: uumiklas@cyf-kr.edu.pl.

1. Wstęp

Globalny kryzys finansowy z lat 2007–2009 przyniósł fundamentalne zmiany w wielu sferach związanych z funkcjonowaniem instytucji finansowych na rynku globalnym, w tym w zarządzaniu ryzykiem – począwszy od modyfikacji priorytetów po rozszerzenie zakresu analizowanego ryzyka. Oprócz pięciu głównych obszarów ryzyka sprecyzowanych w tzw. umowach bazylejskich (ryzyko kredytowe, rynkowe, operacyjne, płynności i systemowe) wzrosło zainteresowanie nowymi typami ryzyka, na przykład ryzykiem strategicznym, reputacyjnym czy prawnym.

Impuls do badań nad ryzykiem reputacyjnym pochodził nie od regulatorów, ale od szeroko rozumianych interesariuszy i samych banków. O ile proces budowania i zarządzania reputacją jest ważny dla wszystkich typów organizacji, jest on szczególnie ważny dla instytucji finansowych jako firm zaufania publicznego. Ryzyko reputacyjne nie jest nową koncepcją, szczególnie na gruncie badań operacyjnych czy ładu korporacyjnego. Jednak wysiłki, aby interpretować i zarządzać nim jako odrębnym, samodzielnym typem ryzyka, nasiliły się dopiero w okresie pokryzysowym. Ryzyko to jest jednak trudne do jednoznacznego zdefiniowania i oszacowania (ACE, 2013).

Kryzys i restrukturyzacja pokryzysowa zawsze powodują wzrost zainteresowania problematyką zaufania i kultury korporacyjnej, gdyż wychodzą na jaw skandale i ekscesy okresu przedkryzysowego, a kwoty wydane na ratowanie banków budzą sprzeciw społeczny (Walter, 2013). Ponadto zmiany strategiczne związane z globalizacją – ewolucja modelu biznesowego największych banków globalnych od prostej instytucji komercyjnej świadczącej wybrane usługi dla określonego segmentu klientów do złożonego konglomeratu obsługującego miliony klientów w wielu krajach, skupiającego pod jednym dachem bankowość komercyjną, ubezpieczenia i bankowość inwestycyjną – spotęgowały problemy konfliktu interesów i nadzoru korporacyjnego. Instytucje *too big to fail* są również *too big to manage* (Fiordelisi, Soana i Schwizer, 2011).

Celem artykułu jest więc prześledzenie źródeł i konsekwencji problemów związanych z ryzykiem reputacji, szczególnie w kontekście drastycznego spadku zaufania do banków na rynku globalnym w okresie pokryzysowym. Artykuł koncentruje się na analizie różnic w definiowaniu tego pojęcia i problemów metodologicznych z jego pomiarem. W części empirycznej artykuł przedstawia propozycję pomiaru ryzyka reputacyjnego dla banków giełdowych Europy Środkowo-Wschodniej na podstawie samodzielnie skonstruowanego indeksu opartego na perspektywie ważnych interesariuszy (analitycy i deponenci). Model panelowy analizuje wpływ indeksu reputacyjnego na wielostronną ocenę banków giełdowych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej, gdzie wykorzystano też syntetyczny indeks kondycji banków MLPS.

2. Ryzyko reputacyjne – problemy definicyjne

Ryzyko reputacyjne nie zostało ujęte w zaleceniach Komitetu Bazylejskiego – Bazylea 2 (2004) i Bazylea 3 (2010) nie sformułowały żadnych wymiernych reguł w zakresie wymogów kapitałowych związanych z tym ryzykiem poza transakcjami sekurytyzacyjnymi (Dey, 2015). W 2009 r. Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (BKNB) wydał dokument wzmacniający zarządzanie ryzykiem przez banki, w którym zdefiniował po raz pierwszy ryzyko reputacyjne jako wielowymiarowy proces oparty na percepcji innych uczestników rynku. Ryzyko reputacyjne zostało określone jako aktualne lub potencjalne ryzyko w stosunku do zysku lub kapitału, wynikające z negatywnego postrzegania instytucji finansowych przez obecnych i potencjalnych interesariuszy, np. klientów, udziałowców, kredytodawców, partnerów handlowych, pracowników, dostawców, organów regulacyjnych i rządowych oraz inwestorów, które może też negatywnie wpłynąć na zdolność banku do utrzymania obecnych lub nawiązania przyszłych relacji biznesowych oraz do pozyskiwania źródeł funduszy, np. z rynku międzybankowego lub z procesów sekurytyzacji (Basel Committee on Banking Supervision, 2009). Również w późniejszych dokumentach, np. w przeglądzie zarządzania ryzykiem z 2014 r., BKNB podkreślał konieczność zarządzania ryzykiem reputacyjnym oraz procesami identyfikującymi jego źródła oraz uwzględnianie go przy testowaniu odporności modelu biznesowego banku na szoki (Basel Committee on Banking Supervision, 2014). W Stanach Zjednoczonych System Rezerwy Federalnej zalicza ryzyko reputacyjne do siedmiu podstawowych kategorii podlegających nadzorowi, rozszerzając rekomendacje bazylejskie o ryzyko prawne i reputacyjne (Brown, 2007).

Podstawowe obszary wystąpienia ryzyka reputacyjnego są związane z agresywną strategią, złym zarządzaniem (w tym kontrolą wewnętrzną), problemami z przywództwem, systemem bodźców i kulturą korporacyjną czy nieumiejętnie stosowanymi nowymi produktami (Masiukiewicz, 2009; Docherty i Viort, 2014). W wyniku problemów reputacyjnych może dojść do (Eccles, Newquist i Schatz, 2007):

- utraty obecnych lub przyszłych klientów,
- utraty pracowników lub menedżerów w organizacji,
- odejścia obecnych lub przyszłych partnerów biznesowych,
- wzrostu kosztów finansowania poprzez kredyt lub na rynkach kapitałowych.

Reputacja może być traktowana jako składnik aktywów (niematerialnych) oraz jako składnik pasywów – bufor zabezpieczający przed stratami (podmioty o lepszej reputacji mniej dotkliwie odczują spadki wartości rynkowej w okresach kryzysowych). Trzecim podejściem jest traktowanie jej jako odpowiedzialności – zbioru zobowiązań wobec interesariuszy, które muszą być spełnione (Steinhoff i Sprengel, 2014).

Ryzyko reputacyjne wynika zazwyczaj nie z incydentalnych zdarzeń, ale jest wynikiem złych procesów decyzyjnych w dłuższym okresie. Przyczyny negatywnych zjawisk są często związane z presją na wynik i niesymetrycznością relacji zysk/ryzyko oraz kompensacją opartą na bonusach (Walter, 2016). Bardziej fundamentalne problemy to wypieranie bankowości relacyjnej przez transakcyjną w dużych bankach oraz konflikt interesów związany ze złożonością modeli biznesowych. Problemy te związane są inherentnie z wielkością i złożonością instytucji finansowych. Toteż zainteresowanie ryzykiem reputacyjnym wzrosło w okresie rosnącej skali i kompleksowości banków przed kryzysem oraz w związku z doświadczeniami kryzysowymi, w konsekwencji których bankowość znalazła się wśród gałęzi o najniższym prestiżu wśród konsumentów (American Banker, 2016).

Tak więc, ryzyko reputacyjne można sumarycznie zdefiniować jako ryzyko wystąpienia straty ekonomicznej związanej z negatywnym odbiorem wizerunku instytucji przez klientów, nadzorców, regulatorów oraz opinię publiczną. Można go też określić jako ryzyko utraty wartości firmy niezwiązane z utratą wartości księgowej, mające zazwyczaj odbicie w spadku wartości giełdowej banku (Walter, 2013). Zarządzanie ryzykiem jest zorientowane na wyniki, z różnymi priorytetami przypisanymi do czynników ryzyka oraz różnym horyzontem czasowym dla maksymalizacji wartości przedsiębiorstwa. W większości przypadków skutki skandalu lub nieoczekiwanej straty są natychmiastowe. Strata jest postrzegana jako sygnał, że firma ma słabe środowisko kontroli. Akcjonariusze mogą również sprzedawać akcje, jeśli uważają, że przyszłe straty są nieuniknione. Jednak istnieją także przypadki powolnego procesu erozji kultury korporacyjnej, spadku zaufania klientów i partnerów biznesowych. Nie zawsze też problemy reputacji mają negatywny wpływ na wyniki finansowe firmy (Marcinkowska, 2013; Steinhoff i Sprengel, 2014).

Ryzyko reputacyjne może być traktowane jako zarówno zagrożenie, jak i premia – zaufanie i dobra reputacja stanowi bowiem czynnik stabilizujący bank w okresie kryzysowym (Marcinkowska, 2014). Reputacja opiera się na zagregowanych przeszłych doświadczeniach, zaufanie natomiast jest skierowane ku przyszłości i oddaje oczekiwania w stosunku do firmy (Edelman Trust Barometer, 2014). Klient zadowolony z usług banku charakteryzuje się większą lojalnością i przyczynia się do poprawy wizerunku banku, co poprawia jego pozycję konkurencyjną (Fiordelisi, 2009).

3. Ryzyko reputacyjne – problemy z konstrukcją akceptowalnego miernika

Ryzyko reputacyjne występuje na wielu płaszczyznach i trudno je nie tylko zdefiniować, ale też skwantyfikować. Rosnąca świadomość zagrożenia związanego z ryzykiem reputacyjnym jest odzwierciedlona w corocznych badaniach największych banków europejskich prowadzonych przez Europejski

Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) i publikowanych w raportach na temat ryzyka (EBA, 2014; 2015; 2016). Raporty te pokazują, że świadomość zagrożenia ryzykiem reputacji podkreślało 33% ankietowanych banków w 2013 r., 44% w 2014 r. i 68% w roku 2015. Raporty te pokazują też rosnący udział szkodliwych praktyk biznesowych i kosztów odszkodowań sądowych dla konsumentów. Również badania przeprowadzone w roku 2013 przez KPMG wśród G-SIBs (banki globalne o znaczeniu systemowym) pokazały rosnące znaczenie ryzyka reputacji – 60% ankietowanych banków odpowiedziało, że uważają je za samodzielny typ ryzyka, choć zarządzają nim w ramach ryzyka operacyjnego (Kaiser, 2014).

Badania wykazały też, że banki kładą główny nacisk na samoocenę ryzyka reputacyjnego, tylko uzupełniając traktując opinie ekspertów, wywiady z kierownictwem wyższego szczebla i analizę prasy i mediów społecznych. Banki podkreślały też, że interesariusze o szczególnym priorytecie to klienci, pracownicy i organy regulacyjne. W związku z tym, że banki są finansowane głównie przez dług, akcjonariusze mają mniejsze znaczenie strategiczne niż w korporacji przemysłowej. Jednak w zarządzaniu bankiem często nadmierne eksponowane są interesy inwestorów instytucjonalnych, tak że podejmowane decyzje mogą nie spełniać oczekiwań pozostałych interesariuszy (Dow, 2014). Także agencje ratingowe, takie jak Standard & Poor Corp., Moody's Investors Services i Fitch, znacząco zwiększyły nacisk na ryzyko reputacyjne w ocenach scoringowych. Choć głównym celem ich analizy jest zdolność podmiotu do pełnej i terminowej obsługi swoich zobowiązań finansowych, to problemy reputacji mogą znacząco wpłynąć na ten proces poprzez utratę zdolności do pozyczenia kapitału (Business Insurance, 2016).

Kwantyfikacja ryzyka reputacji jest niezwykle trudna, ponieważ brak powszechnie akceptowalnej metodologii, nie mówiąc o wielowymiarowości procesu. Co więcej, ryzyko reputacji nie działa w izolacji – jest powiązane z wieloma innymi rodzajami ryzyka (Walter, 2016). Jeśli zdefiniujemy ryzyko reputacji jako możliwość wystąpienia nieoczekiwanych strat na skutek zmienionego postrzegania instytucji przez interesariuszy (Kaiser, 2014), istnieje wiele możliwych sposobów pomiaru tego zjawiska. Podejściem stosowanym najczęściej w literaturze przedmiotu jest porównanie bezpośrednich kosztów zdarzeń reputacyjnych i ich wpływu na kapitalizację rynkową firmy (ACE, 2013) lub analiza utraty wartości rynkowej przekraczającej zapowiadaną stratę operacyjną (Eckert i Gatzer, 2015). Innym rozwiązaniem jest przeprowadzenie analiz reakcji cen akcji do zapowiedzi strat operacyjnych, takich jak oszustwa wewnętrzne, w ramach metody Value at Risk (Micocci, Masala, Cannas i Flore, 2009).

Jeżeli analizujemy ryzyko reputacyjne w ramach ładu korporacyjnego, rozwiązaniem jest tworzenie indeksów mierzących jakość ładu korporacyjnego firmy i powiązanie ich z wynikami (Fox, Gilson i Palia, 2016). Badania empiryczne koncentrują się też często na studiach przypadków i informacjach medialnych, ale brak narzędzi, które powiązałyby je jednoznacznie

z ryzykiem (Diermeier, 2008). W wielu firmach problemy reputacji są też uważane za problemy dotyczące „public relations”, przez co są nieadekwatnie adresowane. Problem pomiaru ryzyka reputacji jest jeszcze trudniejszy dla banków Europy Środkowo-Wschodniej, gdzie rynki giełdowe nie dyskontują efektywnie wszystkich informacji, więc modele panelowe z wykorzystaniem informacji giełdowych mogą być mylące (Kil, 2015).

4. Propozycja konstrukcji indeksu ryzyka reputacyjnego

Ryzyko reputacyjne może przybliżyć syntetyczny indeks (IR) złożony z dwóch wskaźników będących miernikami reputacji banku z perspektywy dwóch ważnych grup interesariuszy: analityków i klientów, według następującego wzoru:

$$IR = \frac{\text{perspektywa analityków}}{\text{(rating)}} + \frac{\text{perspektywa klientów}}{\text{(depozyty bieżące)}} \quad (1)$$

Rating nadany przez Agencje			Ocena punktowa w modelu
S&P	Fitch	Moody's	
AAA	AAA	Aaa	16
AA+	AA+	Aa1	15
AA	AA	Aa2	14
AA-	AA-	Aa3	13
A+	A+	A1	12
A	A	A2	11
A-	A-	A3	10
BBB+	BBB+	Baa1	9
BBB	BBB	Baa2	8
BBB-	BBB-	Baa3	7
BB+	BB+	Ba1	6
BB	BB	Ba2	5
BB-	BB-	Ba3	4
B+	B+	B1	3
B	B	B2	2
B-	B-	B3	1

Tab. 1. Punktowa skala ocen agencji ratingowych zastosowana w badaniu. Źródło: opracowanie własne.

Poszczególne miary cząstkowe indeksu IR wyliczono w punktach w następujący sposób:

- Ryzyko reputacyjne z perspektywy analityków reprezentowały oceny agencji ratingowych wyznaczone według punktacji z tabeli 1. Bankom przypisano ocenę punktową według oceny ratingowej na koniec każdego

roku w skali 1–16. W przypadku ocen wydanych przez więcej niż jedną agencję ratingową posłużono się średnią arytmetyczną; uwzględniono też perspektywę ratingu, dokonując korekty o $\pm 0,5$ pkt. Perspektywa stabilna nie powodowała korekt w ocenie. Po uporządkowaniu rosnącym wyników ratingu dla każdego banku przyporządkowano w każdym roku wartości liczbowe z przedziału od -5 do $+5$ punktów, będące następstwem przypisania wyniku ratingowego do odpowiedniego decyla, w sposób następujący: 0 punktów dla mediany dla całej grupy; od $+1$ do $+5$ odpowiednio dla decyli od 6 do 10; od -5 do -1 odpowiednio dla decyli od 1 do 5.

- Ryzyko reputacyjne z perspektywy deponentów reprezentowała roczna dynamika depozytów bieżących sektora niefinansowego. Wartości punktowe obliczono po uporządkowaniu rosnącym i przyporządkowaniu wartości liczbowych w każdym roku do odpowiedniego decyla, w sposób analogiczny do oceny ratingowej.
- Uzyskany wynik z przedziału od -10 do $+10$ punktów stanowił wartość wskaźnika wykorzystaną do indeksu.

5. Analiza wpływu ryzyka reputacyjnego na ocenę banków giełdowych EŚW – badanie panelowe

W części empirycznej podjęto analizę wpływu ryzyka reputacyjnego na wyniki banków giełdowych w jedenastu krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W modelu analizowano banki, których akcje były notowane na rynku publicznym oraz posiadały ocenę ratingową wydaną przez co najmniej jedną z trzech agencji: Standard & Poor's Rating Services (Standard & Poor's), Moody's Investors Service Inc. (Moody's) lub Fitch Ratings Ltd. (Fitch). W skład próby badawczej włączono 42 banki, dla których dostępna była ciągłość danych z lat 2009–2014 (15 z Polski, 12 z Chorwacji, po 4 z Bułgarii i Słowacji, 3 z Rumunii i po 1 z Czech, Węgier, Litwy i Słowenii). Z uwagi na charakterystyki danych oraz na podstawie przeprowadzonych testów (Hausmana i Breuscha-Pagana) wykorzystano statyczne modele panelowe z efektami ustalonymi (*fixed effects*), opisane równaniem:

$$y_{it} = \alpha_i + \beta X_{it} + \varepsilon_{it}, \quad (2)$$

gdzie:

y_{it} – zmienna objaśniana (odpowiednio MLPS, ROE, RR),

α_i – stały w czasie efektem indywidualnym dla obserwacji,

X_{it} – wektor zmiennych objaśniających (przedstawionych szczegółowo w tabeli 2),

β – wektor o wymiarze N parametrów strukturalnych modelu,

ε_{it} – czysty błąd losowy.

Zmienne zależne w przeprowadzonym badaniu to stopa zwrotu z akcji (RR) oraz zarówno krótkookresowa rentowność banku (ROE), jak i kompleksowy wskaźnik kondycji banku: Multi Level Performance Score (MLPS), który został zdefiniowany jako suma punktów przyznanych w pięciu obszarach kluczowych dla długoterminowej i wielostronnej oceny banku: trzech wskaźników efektywności: ROE, C/I i K/A (kredyty do aktywów) oraz dwóch wskaźników stabilności: Z-Score i NPL (Miklaszewska i Kil, 2016).

$$\text{MLPS} = \text{ROE} + \text{C/I} + \text{K/A} + \text{Z-Score} + \text{NPL}. \quad (3)$$

Wyniki cząstkowe dla MLPS obliczono w następujący sposób. Dla każdego wskaźnika wartości liczbowe dla całej grupy zostały podzielone na dziesięć decyli, mediana ma wartość 0 (neutralna), każdy kolejny decyl powyżej mediany dla ROE, K/A i Z-Score ma wynik dodatni w zakresie od +1 do +5, a każdy kolejny decyl poniżej mediany ma wynik ujemny w przedziale od -1 do -5. Dla C/I i NPL znaki są odwrotnie: wartości powyżej mediany były ujemne i poniżej mediany były pozytywne. Wskaźnik ten ma prostą interpretację: im wyższa wartość MLPS, tym lepsza jest ocena banku.

Symbol	Opis	Charakterystyka (źródło danych)
a) zmienne makroekonomiczne		
Δ PKB	stopa wzrostu PKB w ujęciu realnym (%)	cykl koniunkturalny (World Bank: World Development Indicators)
HHI	Herfindahl-Hirschman Index	koncentracja rynkowa (BSCEE Review i ECB Database)
A_PKB	aktywa sektora bankowego jako % PKB	model rynku finansowego (Raiffeisen Research)
R_kraj	długoterminowa ocena ratingowa kraju	wiarygodność kredytowa kraju (Bankscope, agencje ratingowe)
MRR	roczna stopa zwrotu z indeksu giełdowego kraju (tylko dla modelu cząstkowego dla RR)	koniunktura giełdowa kraju (BET Index, Bucharest Stock Exchange; SOFIX Indeks, Bulgarian Stock Exchange; BUX Index, Budapest Stock Exchange, PX Index, Prague Stock Exchange; SAX Index (Bratislava Stock Exchange), OMX Vilnius (Nasdaq OMX Vilnius), OMX Riga (Nasdaq OMX Riga), OMX Tallin (Nasdaq OMX Tallin), WIG from Warsaw Stock Exchange).
b) zmienne bankowe (dane pobrano z bazy Bankscope/Orbis)		
ln_TA	logarytm z aktywów (w USD)	wielkość banku
IR	indeks ryzyka reputacji	miara ryzyka reputacji
K_D	kredyty do depozytów sektora niefinansowego	ryzyko finansowania

Cd. tab. 2

Symbol	Opis	Charakterystyka (źródło danych)
NeII_NoIOI	przychody odsetkowe netto /pozaodsetkowe przychody operacyjne	model biznesowy
S/A	Papiery wartościowe do aktywów ogółem	ryzyko rynkowe
LA_DSTF	aktywa płynne do depozytów i krótkoterminowych zobowiązań	ryzyko płynności

Tab. 2. Charakterystyka zmiennych niezależnych wykorzystanych w modelu. Źródło: opracowanie własne.

Wyniki estymacji wpływu ryzyka reputacyjnego (mierzonego przez IR) oraz innych zmiennych kontrolnych – zarówno makroekonomicznych, jak i zależnych od banku – zarówno na wartość kompleksowego wskaźnika MLPC, jak i wskaźników cząstkowych: ROE i stopy zwrotu z akcji (RR), zostały przedstawione w tabelach 3 i 4.

Zmienna zależna MLPS			Zmienna zależna ROE		
zmienna	współczynnik/ błąd standardowy	istotność	zmienna	współczynnik/ błąd standardowy	istotność
const	-63,336		const	-178,424	*
	49,472			97,084	
Δ PKB	0,287		Δ PKB	0,052	
	0,199			0,346	
HHI	-114,376		HHI	-404,152	
	128,046			243,494	
A_PKB	6,184		A_PKB	21,761	
	10,442			18,175	
R-kraj	-3,505	**	R-kraj	-1,883	
	1,394			2,388	
ln_TA	5,583	*	ln_TA	11,708	*
	3,123			6,106	
IR	-0,305	**	IR	-0,694	***
	0,123			0,238	
K_D	0,184	***	K_D	0,123	
	0,056			0,074	

Cd. tab. 3

Zmienna zależna MLPS			Zmienna zależna ROE		
zmienna	współczynnik/ błąd standardowy	istotność	zmienna	współczynnik/ błąd standardowy	istotność
NeII_NoIOI	-0,010	**	NeII_NoIOI	-0,002	
	0,005			0,007	
S_TA	-0,119		S_TA	0,377	**
	0,097			0,178	
LA_DSTF	0,100		LA_DSTF	0,215	
	0,074			0,138	
R ²	0,880		R ²	0,661	
R ² skoryg.	0,831		R ² skoryg.	0,528	

Uwaga: *** istotność na poziomie 1%, ** istotność na poziomie 5%, * istotność na poziomie 10%.

Tab. 3. Wyniki badania panelowego (efekty ustalone) dla lat 2009–2014 (zmiennie zależne – MLPS oraz ROE). Źródło: opracowanie własne.

Zmienna	2009–2014	Istotność
const	-773,821	**
	356,473	
Δ GDP	-1,963	
	1,275	
HHI	-1511,800	*
	891,126	
SB	-96,863	
	66,523	
CR	-8,303	
	9,142	
M	0,858	***
	0,132	
ln_TA	56,590	**
	22,537	
IR	-0,641	
	0,887	

Cd. tab. 4

Zmienna	2009–2014	Istotność
K_D	0,978	***
	0,278	
NeII_NoIOI	-0,062	**
	0,026	
S_TA	1,404	**
	0,642	
LA_DSTF	0,661	
	0,528	
R ²	0,647	
R ² skorygowany	0,494	

Uwaga: *** istotność na poziomie 1%, ** istotność na poziomie 5%, * istotność na poziomie 10%.

Tab. 4. Wyniki badania panelowego (efekty ustalone) dla okresu 2009–2014 (zmienna zależna – RR). Źródło: opracowanie własne.

Wyniki estymacji zaprezentowane w tabelach 3 i 4 są zaskakujące. Pokazują one, że dla oceny analizowanych banków – zarówno w wąskim, krótkookresowym ujęciu (ROE), jak i dla oceny kompleksowej, opartej na wskaźniku MLPS – indeks ryzyka reputacyjnego (IR) nie tyle jest bez znaczenia, ile wpływa silnie negatywnie na tę ocenę. Pozytywny wpływ na ocenę banku mają głównie czynniki związane z ryzykiem (ryzyko finansowania – źródła niedepozytowe czy udział papierów wartościowych w aktywach) i wielkością banku. Indeks IR nie wpływa też pozytywnie na stopę zwrotu z akcji (RR), gdzie pozytywne znaczenie mają stopa rynkowa (indeks M), wielkość banku i jego ryzyko finansowania (K/D) oraz dochody pozaodsetkowe (S/TA).

6. Wnioski

Banki na rynku globalnym uważane są za głównego winowajcę zarówno kryzysu finansowego z 2008 r., jak i recesji pokryzysowej, szczególnie w krajach europejskich. Seria skandali ujawniona podczas kryzysu, jak również w okresie pokryzysowym bardzo silnie wpłynęła na pogorszenie ich reputacji i spadek zaufania. W okresie pokryzysowym wzrosło więc przekonanie, że reputacja i zaufanie powinny być odpowiednio doceniane zarówno przez banki, jak i ich interesariuszy. Dobra reputacja, oparta na trafnych posunięciach w przeszłości, skutkująca zaufaniem do banku wśród klientów powinna pozwolić na uzyskanie renty przyczyniającej się do wzrostu wartości banku i jego lepszej oceny przez interesariuszy.

Wyniki badań modelowych dla banków giełdowych z ESW nie potwierdzają tego założenia. Nie tylko nie wskazały one na pozytywny wpływ indeksu IR na rentowność lub ocenę banku, lecz ujawniły wpływ negatywny, co może wskazywać na fakt nikłego znaczenia reputacji w standardowej ocenie banków, poza zdarzeniami kryzysowymi. W tym wypadku konieczne jest nasilenie prac nad wprowadzeniem w sposób kwantyfikowalny kwestii ryzyka reputacyjnego do oceny nadzorczej, tak aby zarządzanie ryzykiem reputacyjnym nie przerodziło się tylko w zarządzanie kryzysowe.

Analizując literaturę przedmiotu wskazywano, że ryzyko reputacyjne jest bardzo trudne do klasyfikowania i ilościowego mierzenia, ponieważ może pojawić się w wyniku wielu czynników lub być z nimi skorelowane. Zaproponowany indeks ryzyka reputacyjnego IR jest nową propozycją metodologiczną w tym zakresie, ale konieczne są dalsze prace nad jego konstrukcją i interpretacją. Na przykład z ważnych grup interesariuszy na rynku bankowym pominięto w zastosowanym indeksie m.in. rząd (nadzór), ze względu na brak adekwatnego wskaźnika, np. co do wysokości płaconych przez bank odszkodowań czy kosztów ugód prawnych z klientami, co można będzie uwzględnić w przyszłości w miarę pojawiających się danych.

Bibliografia

- ACE. (2013). *Reputation at Risk*. London: ACE. Pozyskano z: http://www.acegroup.com/global-assets/documents/Europe-Corporate/Thought-Leadership/ace_reputation_at_risk_july_2013.pdf.
- American Banker. (2016). *Survey of Bank Reputation*. American Banker. Pozyskano z: <http://www.americanbanker.com>.
- Basel Committee on Banking Supervision. (2009). *Proposed Enhancements to the Basel II Framework. Consultative Document*. Bank for International Settlement.
- Basel Committee on Banking Supervision. (2014). *Review of the Principles for the Sound Management of Operational Risk*. Basel Committee on Banking Supervision.
- Brown, W.J. (2007). *Understanding Reputational Risk: Identify, Measure, and Mitigate the Risk*. Pozyskano z: http://www.philadelphiafed.org/bank-resources/publications/src-insights/2007/fourth-quarter/q4si1_07.
- Business Insurance. (2016). *Reputation Risk in Focus at Credit Rating Agencies*. Business Insurance. Pozyskano z: <http://www.businessinsurance.com/article/99999999/NEWS060104/399999713>.
- Carretta, A., Farina, V. i Schwizer, P. (2007). *M&A and Post Merger Integration in Banking Industry: The Missing Link of Corporate Culture*. Referat wygłoszony na: XVI Tor Vergata Conference on Banking and Finance, Rome.
- Dey, S.K. (2015). *Reputational Risk in Banking – The Current Approach and A Way Ahead*. TCS Financial Solutions. Pozyskano z: <http://www.tcs.com>.
- Diermeier, D. (2008). Measuring and Managing Reputational Risk. *Risk Management*, 12(3).
- Docherty, A. i Viort, F. (2014). *Better Banking*. Chichester: Wiley.
- Dow, S. (2014). Managing Stakeholder Expectations. W: *Reputational Risk Management in Financial Institutions*. London: Risk Books Incisive Media Investments Ltd.
- Eccles, R., Newqist, S. i Schatz, R. (2007). Reputation and Its Risks. *Harvard Business Review*, (February).

- Eckert, C. i Gatzer, N. (2015). Modeling Operational Risk Incorporating Reputational Risk: An Integrated Analysis for Financial Firms. *FAU Working Paper*. Pozyskano z: http://www.vwrm.rw.fau.de/files/2016/05/Reputation_Risk_2015-08-14_WP.pdf.
- Edelman Trust Barometer. (2016). *Trust in Financial Services*. Pozyskano z: <http://www.edelman.com/insights/intellectual-property/2016-edelman-trust-barometer/state-of-trust/trust-in-financial-services-trust-rebound>.
- Ernst and Young. (2014). *Building a Better Working World. Global Consumer Banking Survey 2014*. Ernst and Young.
- EBA. (2014). *Risk Assessment of the European Banking System*. European Banking Authority. Pozyskano z: <http://www.eba.europa.eu/documents>.
- EBA. (2015). *Risk Assessment of the European Banking System*. European Banking Authority. Pozyskano z: <http://www.eba.europa.eu/documents>.
- EBA. (2016). *Risk Assessment of the European Banking System*. European Banking Authority. Pozyskano z: <http://www.eba.europa.eu/documents>.
- Fiordelisi, F. i Molyneux, P. (2009). *Shareholder Value in Banking*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Fiordelisi, F., Soana, M. i Scwizer, P. (2011). *The Determinants of Reputational Risk in the Banking Sector*. Pozyskano z: <http://ssrn.com/abstract=1895327>.
- Fox, M., Gilson, R. i Palia, D. (2016). Corporate Governance Changes as a Signal: Contextualizing the Performance Link. *European Governance Institute Working Paper*, 323(August).
- Kaiser, T.(2014). Reputational Risk Management Across the World: A Survey of Current Practices. W: T. Kaiser i P. Merl (red.), *Reputational Risk Management in Financial Institutions*. London: Risk Books.
- Kil, K. (2015). Impact of Financial Safety on Annual Market Rate of Return on Banks' Stocks in the Countries of Central and Eastern Europe. W: *Finance and Risk: Proceedings of the 17th International Scientific Conference*. Bratislava: Publishing House EKONÓM.
- Marcinkowska, M. (2013). *Kapitał relacyjny banku: Kształtowanie relacji banku z otoczeniem*, t. 1. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Marcinkowska, M. (2014). *Corporate governance w bankach, teoria i praktyka*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Masiukiewicz, P. (2009). *Międzynarodowe bankructwa i afery bankowe*. Warszawa: SGH.
- McKinsey. (2015). *The Future of Bank Risk Management*. McKinsey & Company.
- Micocci, M., Masala, G., Cannas, G. i Flore, G. (2009). *Reputational Effects of Operational Risk Events for Financial Institutions*. University of Cagliari. Pozyskano z: http://www.actuaries.org/AFIR/Colloquia/Rome2/Micocci_Masala_Cannas_Flore.pdf.
- Miklaszewska, E. i Kil, K. (2015). The Impact of the 2008 Crisis on the Banking Sectors of the CEE-11 Countries: Multi Level Performance (MLP) Score as a Synthetic Measure of Bank Risk Adjusted Performance. *Ekonometria*, 4(50).
- Raiffeisen Research. (2015). *CEE Banking Sector Report*. Raiffeisen Research.
- Steinhoff, C. i Sprengel, R. (2014). Governance as the Starting Point for a Reputational Risk-Management Process. W: *Reputational Risk Management in Financial Institutions*. London: Risk Books Incisive Media Investments Ltd.
- Walter, I. (2013). Reputational Risk and Financial Crisis. W: M. Pinedo i I. Walter, *Global Asset Management*. New York: Palgrave Macmillan.
- Walter, I. (2016). Reputational Risk and Large International Banks. *Financial Market Portfolio Management*, 30(1).